

УДК 94(470) «19»:27

В. М. Шевчук,*аспірант кафедри релігієзнавства і теології**Національний університет «Острозька академія»*

ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ «СЛОВО ЖИТТЯ» НА СХОДІ УКРАЇНИ

У даній статті підсумовано історію українських неоп'ятидесятників із церкви «Слово життя». Проаналізовано шляхи і умови виникнення та розвитку церкви «Слово життя» в Східній Україні. Автор визначає роль даної церкви у релігійному та суспільному житті країни.

Ключові слова: церква «Слово життя», неоп'ятидесятники, пастор, Ульф Екман, Леонід Падун.

History of Word of Life Church on the east of Ukraine

In this article summarizes the history of Ukrainian neopentecostal from Word of Life Church. Analyzed ways and conditions of formation and development Word of Life Church in East Ukraine. Author defines the role of this church in religious and public life of country.

Key words: *Word of Life Church, neopentecostal, pastor, Ulf Ekman, Leonid Padun.*

«Слово життя» – це неоп'ятидесятницька група церков харизматичного напрямку. Її відносять до Міжнародного об'єднання помісних протестантських общин п'ятидесятників, більш відоме як «Рух віри». Перша община була заснована ще у 1983 році Ульфом та Бригіттою Екман в шведському місті Уппсала. Цього ж року вони відкрили і Біблійний центр, який швидко став чи не найбільшою біблійною школою у Швеції. За роки своєї діяльності церква значно виросла до 3000 активних послідовників, а біблійну школу закінчили 18000 учнів. Тож не дивно, що згодом «Слово життя» розширило свої кордони і з'явився релігійний центр «Слово життя» в Україні (м. Донецьк). Важливо досліджувати нові релігійні рухи в Україні, адже одні можуть позитивно і органічно влитися у релігійне життя країни, а деякі з них можуть бути деструктивними і шкідливими для українського суспільства.

Інформація про діяльність церкви «Слово життя» в Україні зустрічається здебільшого в інтернет-джерелах, рідше в періодичних чи наукових виданнях. Також є ряд конфесійних джерел (блоги,

відеозаписи, книги), її авторами є українські (Л. Падун, В. Гусев, А. Тищенко) та закордонні (У. Екман, М.-О. Ісхоел, В. Вітюк) лідери неоп'ятидесятницьких центрів. Тож, саме відсутність наукових досліджень цього релігійного об'єднання, актуалізує дану тематику.

Потрібно дослідити виникнення, особливості розвитку та успішного функціонування церкви «Слово життя» на сході України з метою подальшого вивчення цього релігійного об'єднання.

Вчення церкви «Слово життя» відповідає традиційним християнським уявленням та є характерним для церков неоп'ятидесятників. Послідовники прагнуть у всіх деталях відповідати Слову Божому та роботи все так, як вчить Біблія. Щодо теології церкви, то помітно, що велика увага приділяється темі особистого спілкування віруючого з Богом. Ця особливість просліджується не тільки у вченні церкви, а також, навіть більше, у текстах проповідей та пісень (які виступають як одна із форм молитви). Для групи церков, які відносяться до «Руху віри», характерним є проповідування «теології процвітання» і церква «Слово життя» не є виключенням. Проте, лідери церкви проаналізували своє вчення та, у 2006 році, відмовилися від проповідей на тему фінансового процвітання [5].

Основною особливістю вчення «Слова життя» є різноманіття інтерпретації відносин віруючого зі Святим Духом (зокрема, через служіння Господу в церкві). Основою для цього виступають біблійне уявлення про помазання Духом Святим (цій темі присвячені книги багатьох лідерів «Руху віри») та слова апостола Павла про «Дари Духа» (1Кор. 12:7-10).

У соціальній сфері церква, опираючись на деякі цитати зі Святого Письма, виступає за підтримку та повагу державної влади (здебільшого ця ідея взята із доктринального вчення Джона Бівера). Проте це не заважає церкві «Слово Життя» виступати проти абортів, евтаназії, впливу сексуальних меншин на суспільство, а пасторами церкви пропагується повна відмова від спиртних напоїв та наркотиків. Також церква бере активну участь у сфері милосердя: часто влаштовуються обіди для бідних, проводяться навчальні програми для малозабезпечених дітей та для людей з вадами слуху, створено більше 30 благодійних проектів по збору коштів для жертв стихійних лих та дітей-сиріт, церква створює та підтримує реабілітаційні центри для сиріт, безхатченків, для залежних від алкоголю та наркотиків.

У 1989 році було відкрито місіонерський проект у країнах пострадянського простору, а згодом і на Близькому Сході та в Азії. За 15 років роботи «Слово життя» вислало понад 1500 місіонерських груп

в 55 країн. Україна не стала виключенням і у 1990 році було відкрито першу церкву в Донецьку. Передумовами для цього стали політичні перипетії, що відбувалися тоді в СРСР, які дали людям можливість вільно сповідувати їхню віру, а також відкрили шлях у країну для різних релігій.

Пастором першої церкви «Слово життя» в Україні став Леонід Падун, який і до сьогодні очолює її. Спершу громада нараховувала лише 8 членів, але вже через рік вона збільшилася майже до п'яти сотень послідовників. Зібрання спочатку проводилися у квартирі пастора, а згодом у БК «Енергозаводу». Починаючи від 1995 і аж до 2005 року донецька громада орендувала приміщення старого кінотеатру «Сталь», що по вулиці Ткаченка. Протягом цих років члени громади поступово відремонтували та переобладнали приміщення з залом на 1000 осіб. Громада неодноразово стикалася з різними перепонами з боку державних інстанцій (підвищення ціни будівлі, заборона на зібрання та інше). Та у 2006 році, завдяки пожертвам парафіян та партнерській програмі (про яку відомості відсутні), будівля кінотеатру була офіційно придбана. Також у 2005 році донецька громада «Слово життя» отримала у власність земельну ділянку площею 2,6 га на вулиці Соколиній (в центральній частині Донецька) під будівництво нового центру із залом на 7000 осіб, офісними приміщеннями та паркінгом [3].

У 1991 році набув чинності Закон «Про свободу совісті та релігійні організації», що дозволило церкві «Слово життя» отримати статус юридичної особи. 1993 року було відкрито Біблійну школу, яку через два роки реорганізували в інститут, який отримав статус духовно-навчального закладу. Викладачами були здебільшого українці, котрі завершили навчання в Біблійних школах у Швеції та Прибалтиці. Тривалий час донецька церква підтримувала партнерські стосунки з центральною церквою «Слово життя» у Швеції. У 1997 році пастор Падун попросив, засновника церкви, Ульфа Екмана, щоб той став його особистим пастором, на що той погодився. З 2002 року церква «Слово життя» у м. Донецьк виконувала роль регіонального біблійного центру, тобто проводилася підготовка проповідників з метою їх подальшої місіонерської діяльності в країнах Азії.

Проте, в кінці 2012 р. – на початку 2013 р. році партнерські стосунки донецького та шведського центрів «Слова життя» припинилися. Причиною тому стали листи із Донецька, які отримало шведське керівництво церкви «Слово життя». Про авторів чи зміст листів достеменно невідомо, але 20 листопада 2012 року, у Донецьку, відбу-

лася зустріч Леоніда Падуна та представників шведського центру. Останні запропонували Падуна (як єпископу УХЄЦ) піти у тимчасову відставку, на що той відмовився. Згодом єпископ заявив, що хтось навмисне намагається розколоти УХЄЦ та налаштувати проти нього шведське керівництво [2].

В кінці січня 2013 року відбулася зустріч між Леонідом Падуном та Ельфом Екманом, якого супроводжували інші представники «Слово Життя Інтернешнл». На цій зустрічі Падун вибачився та запропонував шляхи для примирення, але йому відмовили, аргументуючи це «невідповідними стилем лідерства та керівництва, етичними нормами у роботі з фінансами, стилем життя і поведінкою, що не відповідають християнським стандартам». Таку позицію підтримали і підписали лідери інших центрів «Слово життя» (Швеції – У. Екман, Росії – М.-О. Ісхоел та В. Вітюк, Вірменії – А. Симонян, Азербайджану – Р. Халілов), додавши, що не лише листи, а й особисті спостереження і власний досвід спонукали їх до цього. На початку лютого 2013 року, єпископ Падун заявив, що лише 28 церков із 347 вийшли із УХЄЦ, а вже весною, цього ж року, стало відомо, що 235 церков покинули УХЄЦ. На сьогодні, через ситуацію на сході України та відсутність офіційних даних, точно не відомо про склад УХЄЦ, та очевидно, що основним став київський центр [4].

Церква «Слово життя» відома тим, що часто організовує різні конференції та благодійні заходи. Наприклад, весною 2009 року на конференції УХЄЦ у Донецьку було розпочато благодійну програму «Йосиф», яка була покликана допомогти харчами та одягом нужденним. У вересні 2010 року на базі донецького центру «Слово життя» відбулася міжнародна конференція, в якій взяли участь Ульф Екман та Карл-Густав Северін. 2011 року, з нагоди святкування Міжнародного Дня захисту дітей, донецька громада разом з представниками УПЦ КП та УГКЦ (близько 40 священників та 800 парафіян) провели спільний хресний хід. В червні 2012 року Леонід Падун запросив патріарха УПЦ КП Філарета на богослужіння, під якого вони обговорили розвиток міжконфесійних стосунків та важливість духовного відродження в Україні. А вже у вересні цього ж року відбулася конференція на будівельній площадці нового храму донецької громади «Слово життя». У ній взяли участь пастори Маттс-Ола Ісхоел (Москва), Стефан Сальмонсон (Йончоппінг, Швеція) та Маттс-Ян Седеберг (Харків). Також церква співпрацює з телеканалом CNL і, свого часу, сприяла проведенню туру Максима Максимова (президента CNL) по Україні [8].

Представники різних регіональних громад «Слова життя» в Україні (близько 30 громад на той час), в кінці 1993 року, на зборах в Донецьку утворили створення Духовного центру незалежних християнських церков Повного Євангелія України, а очолив його, звісно ж, Леонід Падун. У квітні наступного року цей центр було офіційно зареєстровано, а вже у 1999 році дана релігійна спільнота стала називатися Українська Християнська Євангельська Церква (УХЄЦ).

До складу УХЄЦ входять два центральні управління у Києві та Донецьку, вісім обласних центрів, три місії та три духовно-навчальні заклади церкви «Слово життя». Церковна спільнота організовує щорічні конференції та намагається активно діяти і в міжконфесійних стосунках (неодноразова участь у Всеукраїнській раді церков), і у відносинах з державою (зустрічі з політичними діячами, участь у політичних акціях). Також УХЄЦ є членом деяких релігійних асоціацій, таких як Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, Рада Євангельських Протестантських Церков України, Рада представників християнських церков України, а також Українське Біблійне товариство. Офіційний сайт донецької громади повідомляє, що представники УХЄЦ беруть участь в державній Комісії з питань забезпечення реалізації прав релігійних організацій, а також співпрацюють з робочою групою при Мінкультури, яка розробляє законопроекти у сфері свободи віросповідання [10].

УХЄЦ включає в себе також такі церкви як: Нове покоління, Перемога, Божа Слава, Блага Вість, Джерело життя, Голгофа, Гефсіманія, Вефіль та інші. Вони розташовані здебільшого у східних та центральних регіонах України. Сама ж церква «Слово життя» має обласні центри у Донецьку, Харкові, Києві, Львові, Луганську, Одесі, Полтаві, Житомирі, Запоріжжі та Сімферополі. До кожного з обласних центрів належить ще декілька районних громад церкви. Нові церкви відкриваються за усталеною схемою: спочатку створюється обласний центр з повною базою (церква, недільна школа і т.д.), а далі євангелізація регіону продовжується з новоствореного центру, а не з головного чи первинного управління. Така децентралізована система організації є однією із ключових особливостей «Слова життя» [9].

Найбільше громад «Слова життя» було засновано саме на сході України, це пояснюється тим, що перший центр був відкритий у Донецьку. На сході країни, досі існують та активно працюють громади у Харкові, Запоріжжі, Бердянську та Мелітополі. Остання була заснована ще в 1990 році, за ці роки громада виросла до 800 членів. Володимир Токарев очолює мелітопольську церкву «Слово життя», на її базі працює недільна школа та газета «Добра вість», також було відкрито

Теологічний інститут. Мелітопольська громада активно співпрацює з іноземними партнерами церкви. Так, у 2009 році, спільно з міжнародним університетом «Бачення», було проведено навчальну програму для українських студентів, а серед викладачів були й іноземні доктори теології (Дж. Гафернер, Р. Родден, С. Джораш). Саме місіонери з Мелітополя відкрили нові церкви в АР Крим, у Запорізькій, Херсонській та Дніпропетровській областях. Великі громади були у Краматорську, Горлівці, Мар'їнці, Слов'янську, Шахтарську та інших населених пунктах, але за умов АТО громадам стало небезпечно продовжувати свою діяльність, тому про долю таких спільнот достеменно невідомо.

Весною 2014 року представники ДНР задекларували свою «конституцію», у якій пише, що «первісною та пануючою вірою є Православна віра..., що сповідується Руською Православною Церквою (Московський Патріархат)». 8 липня 2014 року на засіданні Ради Євангельських Протестантських Церков України було підписано Заяву глав українських євангельських протестантських церков про релігійні переслідування на сході України. У цьому документі йдеться про напади сепаратистів на священників та прихожан євангельських церков, про пошкодження майна та захоплення бойовиками церков та культових споруд. Глави церков закликали представників ОБСЄ, ООН, ЄС та Ради Європи «докласти максимум зусиль для припинення та ескалації релігійної нетерпимості на територіях східної України, підконтрольних сепаратистам».

Сепаратисти активно перешкоджають представникам євангельських церков проводити богослужіння, викрадають членів церков та захоплюють їхні будівлі. Лише за травень 2014 року, у Донецьку, Горлівці, Шахтарську, Дружківці, у Торезі та Слов'янську було взято в полон ряд пасторів та служителів, яких до того ж жорстоко побили. 8 червня бойовики полонили чотирьох членів церкви «Преображення Господнього» у Слов'янську, а на наступний день розстріляли їх та спалили тіла у автомобілях, щоб це виглядало, як смерть від обстрілу українських військових [7].

14 червня на мосту в м. Маріуполі, внаслідок теракту сепаратистів, загинув Сергій Скоробагач, який очолював церкву «Відродження» та був головою місцевої ради церков. 15 червня у Горлівці бойовики захопили, обікрали та пошкодили офіс церкви «Нове покоління». Наступного дня ці ж лиходії відібрали будівлю місцевої церкви «Слово життя» де влаштували тимчасовий штаб, а самих прихожан протримали декілька годин та відпустили згодом. 17 червня бойовики зайняли будівлю реабілітаційного центру «Вечірнє світло» у Донецьку,

близько 30 людей протримали добу у полоні та, на щастя, відпустили наступного дня [11].

У місті Торез, 19 червня, сепаратисти захопили церкву «Слово життя». Через три дні було захоплено пастора та будівлю церкви «Слово життя» у Шахтарську, згодом священика відпустили, а будівлю продовжували використовувати у власних цілях. Останніми за місяць, 26 червня, постраждали пастор та його дружина із Дружківки, їх викрали з церкви та тиждень протримали у полоні. 9 липня бойовики зайняли приміщення Донецького Християнського Університету, аргументуючи це військовим станом у місті, вони вигнали учнів та викладачів, але хоча б дозволили їм забрати особисті речі та техніку. В кінці місяця внаслідок артилерійського обстрілу була зруйнована будівля церкви адвентистів у м. Дебальцево.

13 серпня, у Донецьку, сепаратисти захопили будівлю церкви «Слово життя» (про яку вже згадувалося раніше), що на вул. Ткаченка, 100. Таким чином, громада втратила можливість проводити богослужіння та здійснювати роботу біблійного інституту та недільної школи [6]. Леонід Падун прокоментував це так: «незважаючи на те, що в місті знаходиться безліч порожніх будівель, представники «ДНР» вирішили забрати Божий дім, який не був порожній жодного дня і в якому постійно проходило служіння Богу і надавалася допомога нужденним людям»; «Немає слів, щоб виразити біль і печаль! Понад двадцять років ми вкладали свої серця, свої фінанси в будівлю Церкви і тепер нас позбавили можливості збиратися для молитов і служіння Богу» [1]. Невдовзі пастор Падун, разом із родиною, був вимушений покинути Донецьк. Наскільки відомо, останнім часом Леонід Падун перебував у Києві та вів телепередачу «Вічне» на першому національному. Також у єпископа Падуна є свій блог – leonidpadun.org, у якому він періодично публікує проповіді на різні теми, новини про себе та життя церкви. В березні 2016 пастор Леонід Падун буде проповідувати у церквах «Слова життя» в Ізраїлі (Єрусалим, Хайфа, Ашдод).

За роки своєї діяльності в Україні, церква «Слово життя» виросла і кількісно, і якісно. Функціонує більше 300 церков по всій Україні, хоча розташовані вони здебільшого у східних, центральних та південних регіонах країни. «Слово життя» проводить активну євангелізацію та душпастирську роботу (масові заходи, співпраця з іншими конфесіями), налагоджує роботу місій та співпрацю з іноземними партнерами (конференції, навчальні семінари та програми), відкриває навчальні заклади (біблійні інститути, недільні школи) і бере активну участь у соціальних заходах (реабілітаційні центри, освіта для

сиріт, обіди для бідних). Православні церкви України у цьому плані діяльності значно відстають від протестантських. Тому, починаючи з 1989 року, з початку релігійного «буму» в країні, коли з'явилося безліч нових і старих протестантських церков, вони розвинулися та збільшилися більш ефективно ніж православні церкви. «Слово життя» є однією із тих протестантських церков, які, не дивлячись на деякі сумні моменти, позитивно себе зарекомендували і зайняли своє місце у релігійному житті України.

Використані джерела:

1. Блог Леоніда Падуна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://leonidpadun.org/>.
2. В «Слове Житни» назвали причини конфлікту с Леонидом Падуном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.invictory.com/news/story-43408-%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%96%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8.html>.
3. Життя церкви. Українська Християнська Євангельська Церква [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wolua.org/ua/church-life/>.
4. Заявление: из объединения Падуна вышли 235церквей из 345 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.invictory.com/news/story-45674-%D0%A3%D0%A5%D0%95%D0%A6.html>.
5. Основи віровчення Української Християнської Євангельської Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wolua.org/ua/virovchennya.html>.
6. Представники «ДНР» забрали будівлю євангельської церкви в Донецьку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1457:1&catid=34:ua&Itemid=61&lang=uk.
7. Релігійні переслідування на Донбасі: у небезпеці служителі церков та храми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1470%3A1&catid=34%3Aua&Itemid=61&lang=uk.
8. У Донецьку пройшов міжцерковний форум на тему «Роль Церков у розвитку суспільства та держави» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irs.in.ua/index.php?view=article&catid=34%3Aua&id=395%3A1&format=pdf&option=com_content&lang=uk.
9. Украинская Христианская Евангельская Церковь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cerkvi.com/?d=22>.
10. Христианская церковь Слово Житни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wol.com.ua/aboutus.html>.
11. Хронологія терору: бойовики «ДНР» і «ЛНР» переслідують християн Донбасу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1456:1&catid=34:ua&Itemid=61.